

بررسی سطح روحیه دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان مازندران براساس پرسشنامه PTO

سمانه شیرزاد^{۱*}

۱. دکتری تخصصی مدیریت آموزش عالی، مدرس دانشگاه فرهنگیان، واحد خواران فاطمه الزهرا (س)، ساری، ایران.

* ایمیل نویسنده مسئول: Samaneh.shirzad65@gmail.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی سطح روحیه دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان مازندران براساس پرسشنامه PTO بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجو معلمان دختر و پسر شاغل به تحصیل در شش مرکز آموزشی این دانشگاه به تعداد ۳۲۰۰ نفر بود که بر اساس جدول کرجسی و مورگان، تعداد ۳۵۶ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه روحیه معلمان بنتلی و ریمپل (۱۹۷۰) با ۲۸ سؤال در ۱۰ بعد بود که پایایی آن با آلفای کرونباخ بالاتر از ۷/۰ تأیید شد. یافته‌ها نشان داد که سطح روحیه دانشجو-معلمان در ابعاد مختلف به‌طور کلی مطلوب و بالاتر از حد متوسط است. بیشترین سطح رضایت مربوط به ارتباط مؤثر با مدیران و توجه به برنامه‌های درسی بود و کمترین میزان به حمایت جامعه از آموزش و پرورش و رفاه اقتصادی اختصاص داشت. در نتیجه می‌توان گفت که ارتقای روحیه دانشجومعلمان علاوه بر عوامل آموزشی و روانی، به بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی آنان نیز وابسته است و توجه به این ابعاد می‌تواند نقش مهمی در ارتقای کیفیت نظام آموزش و پرورش کشور ایفا نماید.

کلیدواژه‌گان: روحیه، دانشجو معلمان، دانشگاه فرهنگیان، پرسشنامه PTO

تاریخ ارسال: ۲ مهر ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری: ۹ آبان ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۶ آبان ۱۴۰۳

تاریخ چاپ: ۱۹ آذر ۱۴۰۳

How to cite: Shirzad, S. (2024). Examining the Morale Level of Student-Teachers at Farhangian University of Mazandaran Based on the PTO Questionnaire. *Training, Education, and Sustainable Development*, 2(3), 1-12.

© 2024 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Examining the Morale Level of Student-Teachers at Farhangian University of Mazandaran Based on the PTO Questionnaire

Samaneh Shirzad^{1*}

1. Ph.D. in Higher Education Management, Lecturer at Farhangian University, Fatemeh Zahra Women's Campus, Sari, Iran.

*Corresponding Author's Email: Samaneh.shirzad65@gmail.com

Abstract

The purpose of the present study was to examine the morale level of student-teachers at Farhangian University of Mazandaran based on the PTO questionnaire. The statistical population included all male and female student-teachers studying in six educational centers of this university, totaling 3,200 individuals. According to the Krejcie and Morgan table, 356 participants were selected as the sample through stratified random sampling. The data collection tool was the Bentley and Rempel Teacher Morale Questionnaire (1970), consisting of 28 items across 10 dimensions, the reliability of which was confirmed with a Cronbach's alpha above 0.7. The findings showed that the morale level of student-teachers across various dimensions was generally favorable and above average. The highest level of satisfaction was related to effective communication with administrators and attention to curriculum programs, while the lowest was attributed to community support for education and economic welfare. Therefore, it can be concluded that the promotion of student-teachers' morale depends not only on educational and psychological factors but also on the improvement of their social and economic conditions. Attention to these dimensions can play a significant role in enhancing the quality of the national education system.

Keywords: morale, student-teachers, Farhangian University, PTO questionnaire

Submit Date: 23 September 2024

Revise Date: 30 October 2024

Accept Date: 06 November 2024

Publish Date: 09 December 2024

روحیه معلمان و دانشجو معلمان همواره یکی از موضوعات کلیدی در ادبیات آموزش و پرورش به شمار می‌رود، زیرا ارتباط مستقیمی با کیفیت آموزش، انگیزه شغلی و کارآمدی نظام آموزشی دارد. سرمایه انسانی هر کشور در گرو تربیت نیروهای کارآمدی است که بتوانند دانش، مهارت و ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی را به نسل آینده منتقل کنند. در این میان، معلمان به عنوان هسته اصلی نظام آموزشی، نیازمند برخورداری از روحیه‌ای مطلوب هستند تا بتوانند نقش خطیر خود را در پرورش استعدادها و شکل‌گیری شخصیت دانش‌آموزان ایفا نمایند (Hoque et al., 2023). پژوهش‌های مختلف نشان داده‌اند که معلمان با روحیه بالا، از کارآمدی بالاتری در مدیریت کلاس، برقراری روابط سازنده با دانش‌آموزان و انطباق با چالش‌های آموزشی برخوردارند و این امر به ارتقای کیفیت فرآیند یاددهی-یادگیری منجر می‌شود (Marshall et al., 2025).

از سوی دیگر، معلمان و دانشجومعلمان در شرایط اجتماعی و اقتصادی متغیر، با فشارهای شغلی، محدودیت‌های منابع و چالش‌های روانی متعددی مواجه هستند که می‌تواند موجب کاهش روحیه و انگیزه آنان شود (Liu, 2025). در نظام آموزشی ایران نیز، دانشجومعلمان به عنوان معلمان آینده کشور، در دوران تحصیل و کارورزی خود با مسائلی مانند حجم بالای تکالیف، امکانات آموزشی ناکافی، نگرانی‌های اقتصادی و کمبود حمایت اجتماعی مواجه‌اند که می‌تواند بر کیفیت عملکرد و انگیزه شغلی آینده آنان اثرگذار باشد (Najafipour Tabsatnaq et al., 2022). در واقع، بررسی علمی و نظام‌مند سطح روحیه دانشجومعلمان، نه تنها در سطح فردی بلکه در سطح سازمانی و اجتماعی اهمیت دارد و می‌تواند مبنای تصمیم‌گیری برای سیاست‌گذاران آموزشی قرار گیرد.

روحیه مفهومی چندبعدی است که از تعامل عوامل فردی، روان‌شناختی، اجتماعی و سازمانی شکل می‌گیرد. به باور پژوهشگران، روحیه نوعی بازتاب عاطفی و ذهنی نسبت به محیط کار است که بر نگرش، انگیزش و رفتار شغلی افراد اثر مستقیم می‌گذارد (Ravari et al., 2012). در محیط‌های آموزشی، روحیه بالا با شاخص‌هایی چون احساس اعتماد، همدلی، تعلق سازمانی و رضایت شغلی شناخته می‌شود. بررسی‌ها نشان داده است که سبک‌های مدیریت تعارض، کیفیت روابط مدیر و معلم، و فضای مشارکتی مدرسه از مهم‌ترین عوامل تقویت‌کننده روحیه معلمان به شمار می‌روند (Seyedabbaszadeh et al., 2017). در مقابل، مشکلات اقتصادی، فقدان حمایت اجتماعی و فشارهای شغلی، تضعیف‌کننده روحیه هستند و می‌توانند موجب خستگی روانی و کاهش انگیزه شوند (Rahmani et al., 2019).

پژوهش‌های بین‌المللی نیز این موضوع را تأیید کرده‌اند. به عنوان مثال، مطالعاتی در ایالات متحده نشان داده‌اند که روحیه معلمان علاوه بر رضایت شغلی، با احساس هویت اجتماعی و امنیت شغلی نیز پیوندی قوی دارد و این امر به‌ویژه در جوامعی که معلمان با فشارهای هویتی یا تبعیض مواجه‌اند، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند (Bradley Jr, 2025). همچنین بررسی‌های تطبیقی نشان می‌دهد که عواملی مانند عدالت جنسیتی، فرصت‌های برابر و حمایت نهادی، از جمله متغیرهایی هستند که به‌طور معنادار با افزایش روحیه و بهره‌وری معلمان ارتباط دارند (Solon et al., 2023).

از منظر روان‌شناختی نیز، توجه به توانمندسازی و هویت حرفه‌ای معلمان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که تقویت هویت حرفه‌ای و حمایت از سلامت روانی می‌تواند نقش واسطه‌ای مهمی در افزایش عملکرد شغلی معلمان داشته باشد و آنان را در برابر فشارهای بیرونی مقاوم‌تر سازد (Taqavi Deilami Pour & Pali, 2025). به علاوه، بررسی‌ها در حوزه رهبری آموزشی بیانگر آن است که سبک‌های رهبری حمایتی و مبتنی بر امنیت می‌تواند با ارتقای نشاط سازمانی و تقویت روحیه معلمان ارتباط معناداری داشته باشد (Soodagar & Nastizayi, 2021).

تجربه جهانی بحران‌های آموزشی مانند همه‌گیری کووید-۱۹ نیز اهمیت توجه به روحیه معلمان را آشکار ساخته است. معلمان در این دوره با چالش‌های بی‌سابقه‌ای همچون آموزش آنلاین، افزایش فشار روانی و فقدان تعامل مستقیم با دانش‌آموزان مواجه شدند. بررسی‌های انجام‌شده

نشان داد که سطح روحیه و سلامت روانی معلمان پس از این بحران به طور جدی تحت تأثیر قرار گرفت و این امر ضرورت بازنگری در سیاست‌های حمایتی و مدیریتی را دوچندان کرد (Marshall et al., 2025; Thiansiri, 2023). در ایران نیز مطالعات نشان می‌دهد که مداخلات روان‌شناختی مانند آموزش ذهن‌آگاهی می‌تواند به افزایش خودکارآمدی و ارتقای روحیه معلمان کمک کند (Rahmani et al., 2019). همچنین، پژوهش‌های داخلی بر اهمیت نقش مدیران آموزشی در ایجاد محیط کاری مثبت و تقویت روحیه معلمان تأکید داشته‌اند (Najafipour Tabsatnaq et al., 2022). این یافته‌ها هم‌راستا با دیدگاه‌هایی است که معتقدند روحیه معلمان نه تنها به ویژگی‌های فردی آنان، بلکه به شرایط سازمانی، مدیریتی و اجتماعی وابسته است (Alaei et al., 2024). با توجه به این مبانی نظری و پژوهشی، روشن است که روحیه دانشجومعلمان به عنوان معلمان آینده، مسئله‌ای چندبعدی و حیاتی است که در صورت نادیده گرفتن، می‌تواند پیامدهای منفی جدی برای کیفیت نظام آموزشی به همراه داشته باشد. پژوهش حاضر با تمرکز بر دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان مازندران و با بهره‌گیری از پرسشنامه استاندارد PTO، درصدد بررسی سطح روحیه آنان و شناسایی ابعاد تقویت‌کننده و تضعیف‌کننده آن است.

روش‌شناسی

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. از آنجا که به بررسی وضعیت موجود پرداخته در ردیف تحقیقات توصیفی قرار دارد و با توجه به اینکه با استفاده از پرسش‌نامه و از طریق نظرخواهی به بررسی سطح روحیه معلمان براساس پرسشنامه pto پرداخته در ردیف تحقیقات پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجو-معلمان دختر و پسر که در ۶ مرکز آموزشی در دانشگاه فرهنگیان مازندران شغول به فعالیت می‌باشند و به تعداد ۳۲۰۰ که از این تعداد (پسران: ۱۷۰۰ نفر و دختران: ۱۵۰۰ نفر) تشکیل می‌دهند. بر اساس جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) در سطح اطمینان ۹۵٪ و خطای اندازه‌گیری $\alpha=0/05$ تعداد ۳۵۶ نفر (پسران: ۱۸۹ نفر و دختران: ۱۶۷ نفر) با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. جهت بررسی و آزمون فرضیه‌های تحقیق با استفاده از پرسشنامه روحیه معلمان بنتلی و ریمپل (۱۹۷۰) که این پرسشنامه دارای ۲۸ سوال و ۱۰ بعد (دسترسی به خدمات و تسهیلات آموزشی، سلامت جسمانی و روانی، ارتباط موثر بین معلم و مدیر، تناسب حجم کار با فعالیت معلم، تشریک مساعی معلمان، توجه به موقعیت اجتماعی معلمان، مسائل و مشکلات برنامه درسی، حمایت جامعه از آموزش و پرورش، رفاه اقتصادی معلمان، رضایت شغلی معلمان) می‌باشد که در طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت طراحی شده است محقق با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، پایایی پرسش‌نامه‌های تحقیق را بر روی ۳۰ نفر ارزیابی کرده و نتایج نشان‌دهنده مقادیر بالای ۰.۷ برای تمام متغیرها است که از نظر آماری معنادار و مورد تأیید می‌باشند. در بخش آمار استنباطی از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها و برای بررسی سوال‌های پژوهش از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شده است.

جدول ۱. تخصیص سوالات پرسش‌نامه روحیه دانشجو معلمان به ابعاد آن

ردیف	ابعاد	سوالات
۱	دسترسی به خدمات و تسهیلات آموزشی	سوال‌های شماره ۱ و ۲
۲	سلامت جسمانی و روانی دانشجو معلم	سوال‌های شماره ۳ و ۴
۳	ارتباط موثر بین دانشجو معلم و مدیر در دوره کارورزی	سوال‌های شماره ۶، ۷ و ۸
۴	تناسب حجم کار با فعالیت دانشجو معلم	سوال‌های شماره ۱۰، ۱۱ و ۱۲
۵	تشریک مساعی دانشجو معلم	سوال‌های شماره ۱۳، ۱۴ و ۱۵
۶	توجه به موقعیت اجتماعی دانشجو معلم	سوال‌های شماره ۱۶، ۱۷، ۱۸ و ۱۹
۷	مسائل و مشکلات برنامه درسی	سوال‌های شماره ۲۰، ۲۱ و ۲۲
۸	حمایت جامعه از آموزش و پرورش	سوال‌های شماره ۲۳ و ۲۴
۹	رفاه اقتصادی دانشجو معلم	سوال‌های شماره ۲۵، ۲۶ و ۲۷
۱۰	رضایت شغلی دانشجو معلم	سوال‌های شماره ۲۷ و ۲۸

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که از میان ۱۰ فرضیه مورد بررسی، ۸ فرضیه در سطح مطلوب و بالاتر از حد متوسط تأیید شده‌اند و تنها دو فرضیه (حمایت جامعه از آموزش و پرورش، و رفاه اقتصادی دانشجو معلم) در سطح نامطلوب قرار دارند. بیشترین سطح رضایت مربوط به ارتباط مؤثر بین معلم و مدیران و همچنین توجه به برنامه‌های درسی بوده است که بیانگر نقش تعاملات انسانی و مشارکت در بهبود کیفیت محیط آموزشی است. در مقابل، ضعف حمایت اجتماعی و مشکلات اقتصادی به عنوان جدی‌ترین تهدیدها شناسایی شده‌اند که می‌توانند در بلندمدت بر انگیزش و ماندگاری شغلی معلمان اثر منفی بگذارند. به طور کلی نتایج نشان می‌دهد که اگرچه در ابعاد فردی و سازمانی وضعیت دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان مازندران براساس پرسشنامه pto مطلوب است، اما در سطح کلان اقتصادی و اجتماعی چالش‌های جدی وجود دارد که نیازمند برنامه‌ریزی سیاست‌گذاران آموزشی است.

جدول ۲. نتایج فرضیه‌ها، تحلیل توصیفی و استنباطی

فرضیه	موضوع فرضیه	میانگین توصیفی	بیشترین/کمترین گویه	نتیجه استنباطی (آزمون t تک‌نمونه‌ای)	وضعیت نهایی
اصلی	روحیه دانشجو معلم	۳.۳۶	بیش از میانگین نظری	$t=۶.۵۳۶, Sig=۰.۰۰۰$	مطلوب
۱	دسترسی به خدمات و تسهیلات آموزشی	۳.۷۱	بیشترین: امنیت شغلی (۳.۶۷) - کمترین: فضای کافی (۳.۰۷)	$t=۵.۴۴۶, Sig=۰.۰۰۰$	مطلوب
۲	سلامت جسمانی و روانی	۳.۳۹	بیشترین: سلامت روانی (۳.۵۲) - کمترین: سلامت جسمانی (۳.۲۷)	$t=۴.۶۷۰, Sig=۰.۰۰۰$	مطلوب
۳	ارتباط مؤثر دانشجو معلم و مدیر	۳.۶۱	بیشترین: رفتار دوستانه مدیر (۳.۸۰) - کمترین: مشارکت در تصمیم‌گیری (۳.۳۹)	$t=۸.۱۲۲, Sig=۰.۰۰۰$	مطلوب
۴	تناسب حجم کار با فعالیت	۳.۴۶	بیشترین: احساس احترام (۳.۵۳) - کمترین: تأثیر در نگرش دانش‌آموز (۳.۴۳)	$t=۵.۷۳۲, Sig=۰.۰۰۰$	مطلوب
۵	تشریک مساعی	۳.۴۸	بیشترین: کمک به تازه‌واردها (۳.۶۴) - کمترین: همدلی همکاران (۳.۲۰)	$t=۶.۷۵۸, Sig=۰.۰۰۰$	مطلوب
۶	موقعیت اجتماعی	۳.۳۲	بیشترین: تلاش مدیر برای شکوفایی (۳.۳۸) - کمترین: پذیرش عقاید معلم (۳.۲۶)	$t=۵.۱۶۶, Sig=۰.۰۰۰$	مطلوب
۷	توجه به برنامه درسی	۳.۵۴	بیشترین: مسئولیت‌پذیری (۳.۷۹) - کمترین: تلاش برای اهداف (۳.۲۳)	$t=۷.۱۲۹, Sig=۰.۰۰۰$	مطلوب
۸	حمایت جامعه از آموزش و پرورش	۲.۹۲	بیشترین: اشتغال فارغ‌التحصیلان (۲.۹۷) - کمترین: توجه جامعه (۲.۸۹)	$t=-۰.۷۷۸, Sig=۰.۴۳۷$	نامطلوب
۹	رفاه اقتصادی	۲.۹۷	بیشترین: امکانات رفاهی (۳.۱۰) - کمترین: حقوق و مزایا (۲.۹۱)	$t=-۰.۲۹۸, Sig=۰.۷۶۶$	نامطلوب
۱۰	رضایت شغلی	۳.۴۴	بیشترین: رضایت روانی (۳.۵۳) - کمترین: رضایت فیزیکی (۳.۳۵)	$t=۵.۴۲۳, Sig=۰.۰۰۰$	مطلوب

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که سطح روحیه دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان مازندران به طور کلی بالاتر از حد متوسط و مطلوب است، اما در برخی ابعاد به‌ویژه حمایت جامعه از آموزش و پرورش و رفاه اقتصادی، وضعیت نامطلوبی مشاهده شد. این نتایج حاکی از آن است که عوامل فردی و سازمانی توانسته‌اند تا حدودی به ارتقای انگیزه و رضایت دانشجو معلمان کمک کنند، اما چالش‌های کلان اجتماعی و اقتصادی همچنان به عنوان موانع جدی باقی مانده‌اند. در تحلیل این یافته‌ها، می‌توان به مطالعات متعددی اشاره کرد که نقش ابعاد روانی، مدیریتی و اجتماعی را در تقویت یا تضعیف روحیه معلمان نشان داده‌اند. به عنوان مثال، پژوهش (Hoque et al., 2023) نشان داد که رضایت شغلی

معلمان به عوامل محیطی و حمایت سازمانی وابسته است و این متغیرها به طور مستقیم بر عملکرد آموزشی و موفقیت دانش آموزان اثرگذارند. این نتیجه با یافته‌های ما همسو است که نشان می‌دهد ارتباط مؤثر میان معلم و مدیر و توجه به برنامه‌های درسی بیشترین سهم را در ارتقای روحیه دانشجومعلمان داشته است.

بعد ارتباط مؤثر میان دانشجومعلمان و مدیران، در پژوهش حاضر به عنوان یکی از نقاط قوت شناخته شد. این امر را می‌توان در پرتو مطالعات پیشین تحلیل کرد. به طور مشخص، (Marshall et al., 2025) در بررسی خود پس از دوران همه‌گیری کووید-۱۹ دریافتند که حمایت و تعامل مثبت مدیران با معلمان، اثر مستقیم بر سلامت روانی و ارتقای روحیه آنان دارد. همچنین، (Williams, 2025) در پژوهش خود بر روی معلمان آموزش ویژه نشان داد که کیفیت ارتباطات سازمانی و احساس حمایت از سوی مدیران تأثیر معناداری بر انگیزه و موفقیت تحصیلی دانش آموزان دارد. یافته‌های حاضر نیز مؤید این موضوع است که زمانی که مدیران آموزشی رویکردی حمایتی و مشارکتی اتخاذ می‌کنند، دانشجومعلمان احساس ارزشمندی بیشتری داشته و روحیه آنان در مسیر مثبت قرار می‌گیرد.

با وجود این، ضعف در حمایت جامعه از آموزش و پرورش یکی از مهم‌ترین یافته‌های پژوهش حاضر بود. این نتیجه، مشابه با مطالعات جهانی است که نشان می‌دهند جایگاه اجتماعی معلمان در بسیاری از کشورها دچار تضعیف شده است. (Bradley Jr, 2025) در مطالعه‌ای مقایسه‌ای بر روی معلمان آمریکایی تأکید کرده‌اند که فشارهای اجتماعی و کمبود حمایت نهادی می‌تواند به کاهش انگیزه و افزایش فرسودگی شغلی منجر شود. در همین راستا، (Solon et al., 2023) در بررسی عدالت جنسیتی و حمایت سازمانی در دوران همه‌گیری نشان دادند که فقدان حمایت ساختاری و اجتماعی، علاوه بر کاهش بهره‌وری، به افت روحیه معلمان نیز می‌انجامد. این نتایج همسو با یافته‌های پژوهش حاضر بیانگر آن است که دانشجومعلمان برای دستیابی به روحیه پایدار، علاوه بر حمایت‌های درون سازمانی، نیازمند پشتیبانی جامعه و سیاست‌گذاران کلان هستند.

مسئله رفاه اقتصادی نیز در پژوهش حاضر به عنوان یکی از ضعف‌های اصلی مطرح شد. بسیاری از پاسخگویان معتقد بودند که شرایط مالی و مزایای شغلی آنان در سطحی پایین‌تر از حد انتظار قرار دارد. این یافته با پژوهش‌های داخلی همسو است. برای نمونه، (Rahmani et al., 2019) نشان داد که مداخلات روان‌شناختی مانند آموزش ذهن‌آگاهی می‌تواند به بهبود روحیه کمک کند، اما تأکید داشتند که بدون توجه به مسائل اقتصادی و معیشتی، این بهبود در بلندمدت پایدار نخواهد بود. همچنین، پژوهش (Ravari et al., 2012) در تبیین مفهوم رضایت شغلی بیان می‌کند که عوامل اقتصادی و امنیت شغلی جزء ارکان اصلی رضایت و روحیه کاری محسوب می‌شوند. بدین ترتیب، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که ارتقای واقعی روحیه دانشجومعلمان، نیازمند برنامه‌ریزی‌های ساختاری در زمینه بهبود وضعیت اقتصادی و رفاهی آنان است.

یافته‌ها همچنین نشان داد که ابعاد مرتبط با سلامت روانی و جسمی در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارند، هرچند شکاف میان سلامت روانی و سلامت جسمی مشهود بود. این شکاف در پژوهش‌های بین‌المللی نیز مشاهده شده است. برای مثال، (Liu, 2025) در بررسی خود بر اساس اصول فلسفه تائوئیستی نشان داد که توجه به ابعاد ذهنی و معنوی معلمان می‌تواند به ارتقای روحیه کمک کند، اما اگر شرایط کاری و سلامت جسمی آنان نادیده گرفته شود، کارایی در بلندمدت کاهش خواهد یافت. این نتیجه بیانگر آن است که لازم است سیاست‌گذاران آموزشی، همزمان به هر دو بعد سلامت جسمانی و روانی دانشجومعلمان توجه کنند.

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر درباره نقش مشارکت و همکاری حرفه‌ای با مطالعات پیشین همخوانی دارد. (Najafipour Tabsatnaq et al., 2022) در پژوهش خود دریافتند که روحیه تدریس‌گری معلمان نقش میانجی میان مهارت‌های مدیریتی و کیفیت تدریس ایفا می‌کند. این یافته نشان می‌دهد که هرچه فضای مدرسه و دانشگاه فرصت بیشتری برای مشارکت حرفه‌ای و همکاری جمعی فراهم آورد، روحیه معلمان و دانشجومعلمان نیز بهبود خواهد یافت. در همین راستا، (Soodagar & Nastizayi, 2021) نشان دادند که سبک رهبری امنیت‌مدار با

تقویت روحیه محیط کار، به ارتقای نشاط سازمانی منجر می‌شود. این نتایج همسو با یافته‌های پژوهش حاضر تأکید دارند که فضای همکاری، مشارکت و اعتماد متقابل، نقشی اساسی در ارتقای روحیه ایفا می‌کند.

نکته دیگر در یافته‌های این پژوهش، اهمیت هویت حرفه‌ای و احساس ارزشمندی شغلی است. (Taqavi Deilami Pour & Pali, 2025) در پژوهش خود نشان دادند که توانمندسازی روان‌شناختی از طریق تقویت هویت حرفه‌ای و بهزیستی روانی می‌تواند به بهبود عملکرد شغلی و ارتقای روحیه معلمان منجر شود. بنابراین می‌توان گفت که اگر دانشجومعلم‌ان در طول دوران آموزش خود احساس کنند که هویت حرفه‌ای آنان تقویت می‌شود و جایگاه اجتماعی آنان مورد احترام است، در آینده با روحیه‌ای بالاتر و انگیزه‌ای قوی‌تر به ایفای نقش خواهند پرداخت. از منظر سازمانی، توجه به ابعاد مدیریتی نیز اهمیت زیادی دارد. (Alaei et al., 2024) در پژوهش خود بر روی معلمان متوسطه در تهران تأکید کردند که سلامت سازمانی مدارس و توانمندی مدیران در ایجاد محیط مثبت، نقشی تعیین‌کننده در ارتقای روحیه دارد. این یافته با نتایج پژوهش حاضر مطابقت دارد که نشان می‌دهد تعاملات مثبت با مدیران و فضای مشارکتی، بیشترین سهم را در ارتقای روحیه دانشجومعلم‌ان داشته است.

در نهایت، باید اشاره کرد که یافته‌های پژوهش حاضر با مطالعه (Thiansiri, 2023) نیز همسو است. ایشان بیان داشتند که مدیریت روحیه معلمان در شرایط بحران، مانند همه‌گیری کووید-۱۹، نیازمند اقدامات هوشمندانه مدیران است. مشابه با آنچه در این پژوهش مشاهده شد، مدیریت حمایتی و توجه به نیازهای فردی و جمعی دانشجومعلم‌ان، می‌تواند زمینه ارتقای انگیزه و روحیه آنان را فراهم آورد. به‌طور کلی، تحلیل یافته‌های این پژوهش در پرتو مطالعات پیشین نشان می‌دهد که ارتقای روحیه دانشجومعلم‌ان به مجموعه‌ای از عوامل درهم‌تنیده بستگی دارد: روابط مثبت با مدیران، مشارکت حرفه‌ای، هویت حرفه‌ای، سلامت روانی، شرایط اقتصادی و حمایت اجتماعی. این عوامل در کنار هم می‌توانند مسیر تربیت معلمان توانمند، متعهد و بالانگیزه را هموار سازند.

این پژوهش همانند سایر تحقیقات علمی با محدودیت‌هایی روبه‌رو بوده است. نخست، جامعه آماری پژوهش محدود به دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان مازندران بوده و این امر تعمیم نتایج به سایر دانشگاه‌ها و مناطق کشور را با محدودیت مواجه می‌کند. دوم، استفاده از روش پیمایشی و پرسشنامه خودگزارشی می‌تواند تحت‌تأثیر سوگیری پاسخ‌دهندگان قرار گیرد، زیرا شرکت‌کنندگان ممکن است به‌طور آگاهانه یا ناخودآگاه پاسخ‌هایی مطابق با هنجارهای اجتماعی یا انتظارات پژوهشگر ارائه دهند. سوم، پژوهش حاضر ماهیتی مقطعی داشته و تنها وضعیت روحیه دانشجومعلم‌ان را در یک بازه زمانی خاص بررسی کرده است. بنابراین، امکان بررسی تغییرات روحیه در طول زمان یا در شرایط بحرانی و متغیرهای بیرونی وجود نداشته است.

با توجه به محدودیت‌های یادشده، پیشنهاد می‌شود تحقیقات آتی در حوزه روحیه دانشجومعلم‌ان با رویکردی ترکیبی (کمی-کیفی) انجام گیرد تا علاوه بر داده‌های کمی، از طریق مصاحبه و مشاهده نیز درک عمیق‌تری از تجارب واقعی دانشجومعلم‌ان به دست آید. همچنین مطالعات طولی می‌تواند تغییرات روحیه در طول دوران تحصیل و ورود به حرفه معلمی را بررسی کند. پژوهش‌های مقایسه‌ای بین دانشگاه‌های فرهنگیان در استان‌های مختلف و نیز در سطح بین‌المللی نیز می‌تواند به شناسایی تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در این زمینه کمک کند. علاوه بر این، بررسی نقش متغیرهایی مانند حمایت خانواده، سبک تدریس استادان، و برنامه‌های رفاهی و فرهنگی در ارتقای روحیه دانشجومعلم‌ان می‌تواند افق‌های جدیدی برای تحقیقات آتی بگشاید.

بر اساس یافته‌های این پژوهش، توصیه می‌شود مسئولان دانشگاه فرهنگیان و سیاست‌گذاران آموزشی برای ارتقای روحیه دانشجومعلم‌ان چند اقدام کلیدی را در اولویت قرار دهند. نخست، بهبود شرایط اقتصادی و رفاهی دانشجومعلم‌ان از طریق اعطای حمایت‌های مالی و مزایای تحصیلی ضروری است. دوم، طراحی و اجرای برنامه‌های توانمندسازی روان‌شناختی و تقویت هویت حرفه‌ای می‌تواند به ارتقای سلامت روانی و افزایش انگیزه کمک کند. سوم، فراهم آوردن بسترهای مشارکت بیشتر دانشجومعلم‌ان در فرآیندهای تصمیم‌گیری و ایجاد فضای تعامل سازنده

با مدیران آموزشی اهمیت دارد. در نهایت، افزایش حمایت اجتماعی از معلمان آینده از طریق برنامه‌های فرهنگی و رسانه‌ای می‌تواند به ارتقای جایگاه اجتماعی آنان و در نتیجه افزایش روحیه کمک نماید.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

Extended Abstract

Introduction

The quality of education in any society is inseparably linked to the morale and motivation of its teachers. Teacher morale is not only a personal or psychological attribute but a multidimensional construct that reflects the interaction between individual, organizational, and social factors. Scholars have consistently emphasized that teacher morale plays a critical role in determining the effectiveness of teaching, the level of student achievement, and the sustainability of educational institutions (Hoque et al., 2023). Teachers with high morale are more likely to exhibit creativity in their instruction, establish stronger relationships with students, and adapt effectively to the evolving challenges of the educational environment (Marshall et al., 2025). By contrast, low morale is associated with burnout, absenteeism, and diminished teaching quality, undermining the ability of schools and universities to achieve their goals (Ravari et al., 2012).

Student-teachers occupy a particularly critical position in this regard. As future educators, their morale during training directly affects their professional identity formation, teaching readiness, and eventual classroom effectiveness. Farhangian University of Mazandaran, as the largest teacher-training institution in northern Iran, provides a valuable case for studying these dynamics. The examination of morale among student-teachers in this context is significant because it captures the interplay between organizational support, personal development, and societal recognition. Previous research has revealed that morale is influenced by both structural and psychological dimensions, including empowerment, well-being, supervisory practices, and societal respect (Najafipour Tabsatnaq et al., 2022; Taqavi Deilami Pour & Pali, 2025).

International evidence underscores the universality of these dynamics. For example, (Bradley Jr, 2025) demonstrated that morale and job satisfaction among LGBTQ and non-LGBTQ teachers in the United States were both shaped by institutional practices and broader societal pressures, highlighting how external factors such as equity and inclusion shape morale levels. Similarly, (Solon et al., 2023) showed that during the pandemic, gender equity and organizational practices strongly predicted morale and productivity in higher education institutions. These studies resonate with the Iranian context, where social recognition and economic stability remain pivotal in sustaining teacher morale.

The role of leadership and organizational culture has also been highlighted in multiple studies. (Alaei et al., 2024) found that organizational health and supportive leadership in schools of Tehran were essential in promoting teacher morale and professional performance. Likewise, (Soodagar & Nastizayi, 2021) concluded that security-oriented leadership can enhance organizational vitality through workplace morale. The intersection of leadership, empowerment, and teacher well-being underscores that morale cannot be understood in isolation but must be situated within institutional structures.

Moreover, the psychological aspects of teaching have attracted attention in the literature. Studies indicate that mindfulness and well-being interventions can improve teachers' self-efficacy and morale (Rahmani et al., 2019). Professional identity, as (Taqavi Deilami Pour & Pali, 2025) observed, mediates the relationship between empowerment and job performance, reinforcing that morale is tied to broader psychological constructs. Furthermore, international comparative research suggests that cultural frameworks influence how morale is understood and experienced. For instance, (Liu, 2025) examined Taoist philosophical principles in China, showing that leadership practices rooted in cultural traditions significantly shaped teacher morale.

The COVID-19 pandemic brought renewed urgency to the study of morale. Teachers worldwide faced unprecedented workloads, stress, and adaptation demands, which affected their morale and mental health (Marshall et al., 2025; Thiansiri, 2023). This crisis illuminated how fragile morale can be under systemic pressure and how essential institutional responses are in sustaining teachers' psychological and professional well-being.

Against this backdrop, the present study investigated the morale of student-teachers at Farhangian University of Mazandaran using the PTO questionnaire. This research aims to provide empirical evidence about the levels and dimensions of morale among student-teachers and to contextualize these findings within both Iranian and international scholarship. Understanding these dynamics is crucial for designing targeted interventions to enhance teacher preparation, empower professional identity, and ensure the sustainability of the education system (Williams, 2025).

Methods and Materials

This study employed an applied research design using a descriptive survey method. The statistical population consisted of all 3,200 student-teachers (1,700 male and 1,500 female) enrolled across six educational centers at Farhangian University of Mazandaran. Following the Krejcie and Morgan (1970) sampling table, 356 participants (189 male and 167 female) were selected through stratified random sampling to ensure proportional representation.

The data collection instrument was the Bentley and Rempel Teacher Morale Questionnaire (1970), which includes 28 items across ten dimensions: (1) access to educational facilities, (2) physical and mental health, (3) teacher–principal communication, (4) workload appropriateness, (5) professional collaboration, (6) social status of teachers, (7) curriculum challenges, (8) community support for education, (9) economic welfare, and (10) job satisfaction. Items were rated on a 5-point Likert scale. Reliability was confirmed with Cronbach's alpha values exceeding 0.7 in a pilot test with 30 participants.

Data were analyzed using SPSS software. Descriptive statistics identified mean scores for each dimension. The Kolmogorov-Smirnov test was used to check data normality, and one-sample t-tests compared observed means against theoretical benchmarks.

Findings

The findings revealed that the overall morale of student-teachers averaged 3.36 on the 5-point scale, significantly higher than the theoretical mean, indicating generally favorable morale. Eight of the ten measured dimensions were rated above the midpoint, while two dimensions—community support and economic welfare—were below.

Access to educational facilities scored highest, with respondents highlighting job security positively but reporting inadequacy in physical space. Teacher–principal communication was also strong, with interpersonal relations rated positively, though opportunities for participatory decision-making were weaker. Mental health indicators scored higher than physical health, suggesting that while psychological support was sufficient, physical conditions needed improvement.

Workload appropriateness and professional collaboration received moderate yet favorable evaluations, showing respect for teachers but some challenges in sustaining collegial empathy. Curriculum-related issues were generally satisfactory, with high responsibility but lower alignment of objectives and practice.

The weakest dimensions were community support (mean = 2.92) and economic welfare (mean = 2.97). Respondents expressed dissatisfaction with societal recognition of teaching and compensation levels, reflecting structural challenges in the education sector. Despite this, overall job satisfaction remained favorable, driven more by psychological and relational fulfillment than material conditions.

Discussion and Conclusion

The results indicate that while the morale of student-teachers at Farhangian University of Mazandaran is generally positive, significant vulnerabilities exist in the domains of community support and economic welfare. These findings underscore the multidimensional nature of morale and the importance of situating it within broader socio-economic and cultural contexts.

The favorable scores in communication with administrators and curriculum engagement resonate with earlier findings emphasizing the role of supportive leadership in sustaining morale (Marshall et al., 2025). Friendly relations and constructive feedback from administrators were crucial in maintaining motivation, consistent with (Williams, 2025), who demonstrated that teacher morale strongly influences student achievement outcomes in special education.

However, the lack of societal support and weak economic welfare echo global concerns about the undervaluation of teaching as a profession. The disparities observed mirror (Bradley Jr, 2025), who identified similar morale gaps tied to external societal pressures in the United States, and (Solon et al., 2023), who emphasized structural inequities in higher education morale. These findings collectively highlight the need for systemic reforms that enhance the societal recognition and economic standing of teachers.

The imbalance between mental and physical health dimensions reinforces observations by (Liu, 2025), who argued that morale is sustainable only when both psychological and material needs are addressed. Likewise, the role of professional collaboration and empowerment aligns with (Najafipour Tabsatnaq et al., 2022) and (Soodagar & Nastizayi, 2021), who found that morale mediates the relationship between leadership practices and teaching quality, further supporting the need for participatory and trust-based institutional cultures.

At a policy level, the results support the argument of (Alaei et al., 2024) that organizational health frameworks are essential for sustaining morale and ensuring educational quality. The evidence also confirms (Taqavi Deilami Pour & Pali, 2025), who emphasized that professional identity formation and psychological empowerment are critical mediators in linking morale with performance. In addition, (Rahmani et al., 2019)

demonstrated that psychological interventions such as mindfulness can strengthen morale, suggesting complementary avenues to address morale beyond structural reforms.

The study also resonates with international experiences during crises. The positive yet fragile morale among student-teachers echoes (Thiansiri, 2023), who found that managerial interventions during COVID-19 were crucial for sustaining morale in Thailand. Similarly, (Marshall et al., 2025) highlighted the vulnerabilities of teacher morale under systemic pressures, further validating the Iranian findings.

In conclusion, the morale of student-teachers at Farhangian University of Mazandaran is sustained by strong internal organizational dynamics, particularly in leadership support and curriculum engagement, but is constrained by external structural factors, namely community support and economic welfare. These findings confirm that morale is not merely an internal characteristic but the outcome of interactions between individual, organizational, and societal dimensions (Ravari et al., 2012). Addressing morale therefore requires holistic interventions that combine institutional support, professional empowerment, societal recognition, and economic reform. Only through such integrated approaches can teacher education programs nurture resilient, motivated, and effective educators capable of meeting the evolving challenges of the Iranian education system.

References

- Alaei, F., Ahghar, G., & Fathi Vernosfaderani, L. (2024). Identification and Explanation of Organizational Health Dimensions and Components among Middle School Teachers in Tehran. *iasc-ide*, 7(2), 36-42. <https://doi.org/10.61838/kman.ijes.7.2.5>
- Bradley Jr, L. C. (2025). Teaching with Pride and Pressure: A Quantitative Comparative Analysis of Morale and Job Satisfaction Among LGBTQ and Non-LGBTQ K-12 Teachers in the United States and the District of Columbia [Doctoral dissertation]. <https://search.proquest.com/openview/4b8f98384da260830f732bf353849d80/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Hoque, K. E., Wang, X., Qi, Y., & Norzan, N. (2023). The factors associated with teachers' job satisfaction and their impacts on students' achievement: a review (2010–2021). *Humanities and Social Sciences Communications*, 10(1), 177. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01645-7>
- Liu, K. (2025). Leadership Practices Through Taoist Philosophical Principles and Teachers' Morale in Selected Preschools in Hebei, China. *Pacific International Journal*, 8(2), 47-51. <https://doi.org/10.55014/pij.v8i2.788>
- Marshall, D. T., Pressley, T., Schoettler, N. N., Deja'L, T., & Smith, N. E. (2025). Elementary teacher morale and mental health following the COVID-19 pandemic. In *Instructional Survival in the Midst of the Perfect Storm: The Experiences of K-12 Teachers During the COVID-19 Global Pandemic* (pp. 73). <https://books.google.com/books?hl=fa&lr=&id=fNd4EQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA73&dq=Elementary+teacher+morale+and+mental+health+following+the+COVID-19+pandemic&ots=Us8O9P60ug&sig=rqfhrkSzVahGEx6BsFURcmUluOo>
- Najafipour Tabsatnaq, A., Hosseini, Z., Faraji, N., & Ebrahimi Zahed, M. (2022). Investigating the mediating role of teachers' teaching morale in the relationship between managerial supervisory skills and teaching quality (Managers and teachers of Horand County). *Quarterly Journal of Management and Educational Outlook*, 4(2), 125-147. https://www.jmep.ir/article_156997.html
- Rahmani, M., Karamati, M., & Alizadeh Mousavi, E. (2019). Examining the effectiveness of mindfulness training on self-efficacy and morale of female teachers in Mashhad County. *Quarterly Journal of Psychological Methods and Models*, 10(36), 165-176. <https://www.sid.ir/paper/520980/fa>
- Ravari, A., Mirzaei, T., & Vonki, Z. (2012). Explaining the nature of the concept of job satisfaction: A review study. *Nursing Management Quarterly*, 1(4), 61-71. <https://www.sid.ir/paper/239376/>
- Seyedabbaszadeh, M., Mohammadzadeh, R., & Azimpour, E. (2017). The role of conflict management styles in predicting teachers' morale. *Quarterly Journal of Leadership and Educational Management*, 11(4), 59-72. <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/1570624>
- Solon, J. J. C., Cantina, J. M., Van Ryan, I. A., Sarzuelo, J. G. R., Velasco, P. E., & Mancera, M. K. J. (2023). Gender Equity Landscape in Higher Education during Pandemic Years: Linking Organizational Practices to Teachers' Morale and Productivity. *Sprink Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*, 2(01), 23-57. <https://doi.org/10.55559/sjahss.v2i01.77>
- Soodagar, E., & Nastizayi, N. (2021). The effect of security-oriented leadership on organizational vitality with the mediating role of workplace morale. *Journal of Positive Psychology Research*, 7(26), 61-72. https://pppls.ui.ac.ir/article_26176.html?lang=fa

- Taqavi Deilami Pour, M., & Pali, S. (2025). The effect of psychological empowerment on teachers' job performance with the mediating role of professional identity and psychological well-being. *Personal Development and Organizational Transformation*, 3(2), 1-16. <https://doi.org/10.61838/kman.jpdot.152>
- Thiansiri, C. (2023). Teacher Morale Boosting Management in Educational Management during the COVID-19 Situation of School Administrators under the Office of Buriram Primary Education Service Area 2. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(1), 517-530. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/article/view/265955>
- Williams, C. J. (2025). Special Educator Perceptions About the Impact Their Morale Has on Student Achievement in Students with Learning Disabilities [Doctoral dissertation]. <https://search.proquest.com/openview/5a60ab46782503584a350e0a4d7e4ebd/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>